

CELL.

Dr. Kende
Péter

ADAM

Kor

Dr. Kende Péter:

Celladam-kor

Megjelent: 1987-ben

A könyv akkoriban – amikor a lehangosabban és legtöbb embert foglalkoztatva „dörgött” a Celladam-ügy – annak eredt nyomába: ki ez a Kovács Ádám, mit ér a gyógyszernek mondott szere, ki miként viselkedik mindezzel kapcsolatban.

Bevezető: Mindenki celladam-párti?

Mindenki Celladam-párti. Bárhová néz az ember, bármilyen körben kerül szóba a rák, a Celladam, az emberek szinte automatikusan Kovács Ádámot védik, istenítik, s eleve a másik oldalt hibáztatják, csepeülnek.

Miért? Mi folyik itt körülöttünk a Celladam ürügyén?

Ki ez a Kovács Ádám? Proféta? Szent örült? Rádióműszerész végzettségével nagy profikat lepipáló zseni Igazi, mai kisvállalkozó? Pénzéhes szocialista tőkés?

Vagy sokkal inkább társadalmi jelenség? A rendszerben fellépő bármilyen hiány generális pótszere?

Aki hitetlenné vált - annak proféta. Aki élehetetlen - annak ügyes. Aki buta - annak zseni. Aki szegény - annak gazdag?

Mi termelte ki a Kovács Ádám-jelenséget? Az irigység? A hivatal öntörvényű, szinte már örökkön-örökké adott, beépített butasága? Öregedő akademikusok rémülete az újtól, a rádióműszerész gyógyító tevékenységétől? Vagy sokkal inkább a tömegek rettegése a ráktól, az infarktustól, az AIDS-től, a parazszolvenciától, a folyosóra kitett ágytól, a hasüregben felejtett szikétől?

Talán több is! Esetleg a szorongások mögött nemcsak betegségekkel való konkrét félelem húzódik, hanem nagy-nagy ijedelem a sokféle megoldatlanság, hiány láttán: egészségügy, oktatásügy, gazdaság, életszínvonal, jövedelemadó, elvtelen összefonódások, korrupció és kontraszelekció, s a mindezeket kísérő tehetetlenség-érzés, a kitörés, a változtatás vágyával eleve párosuló "úgysem tudunk semmit sem tenni" tapasztalatokban gyökerező érzése? Messiás-várás?

Akkor szoktak proféták jelentkezni, vagy inkább akkor szoktak a társadalmak profétákat kitermelni, amikor túl sok a baj, a már tényleg megoldhatatlannak tűnő válság-helyzet, s a megoldhatatlant csak transzcendens, messiási formátumú figura oldhatja meg?

Amiket Kovács Ádámról az utcán, a metrón, sőt ma már a kocsmában is hallani lehet, az valóban tartalmaz egy sor földöntúli elemet. Az ő gondolkodásuk szerint szerzte a világon sok tízezer - többdiplomás, dollárszázezreket érő laboratóriumokban dolgozó - profi rákkutató minden eredmény nélkül toporog, és akkor jön a pilisborosjenői szegény ember legkisebbik fia, hajlandó önként fölmászni bármilyen keresztre, s amikor már elegendően ordítják : - Feszítsd meg! - ő sitty-sutty elénk teszi az örök élet vizét, a megoldhatatlannak vélt sok gond egyikének csodaszerét.

Mire van igazából szüksége ennek a háborúkkal, válságokkal, gyógyíthatatlan betegségekkel, környezeti ártalmakkal, s ki tudja, még mi minden egyébbel küszködő emberiségnek? Két dologra. Békére és egészségre.

A béke megteremtésére nemigen lehet csodaszert kitalálni E téren talán egyetlen igazi próbálkozás volt eddig. Az NSZK-ban pár évvel ezelőtt jelentkezett egy - egyesek szerint Kovács Ádámmal hasonló, mások szerint Kovács Ádámmal semmiféle azonosságot nem mutató - outsider gyógyszerkutató. Azt mondta, hogy feltalálta a butaság elleni szert. Pillanatok alatt árusítani kezdte a készítményt. Bár magától értetődően senki sem volt hajlandó nyilvánosan beismerni, hogy ő is szedi, az állítólagos feltalálónak sikerült bebizonyítania: a legnevesebb politikusok is állandó kuncsaftjai között voltak. A hírek szerint 15 millió márkát keresett a forgalmazáson. Elég hamar lebukott. Minden erre hivatott szerv kimutatta, hogy blöff az egész, a szer az égadta világon semmire sem hat. Megbüntették 3 millió márkára, közben reklámra ráköltött 5 milliót. Még mindig maradt neki 7 millió.

A béke megteremtésére tehát semmiféle találmány nem szolgálhat. Akkor legalább az egészség érdekében reménykedjünk! Az egészség-betegség tudatos és érzelmi átélése gyökeresen más, mint bármilyen egyéb. Betegségekről mindannyian másképpen beszélgetünk, gondolkozunk, mint akármi másról. Ha az infarktus, az agyvérzés vagy éppen a rák kerül szóba, tudat alatt először a félelem érzése jelentkezik bennünk. Mielőtt végig tudnánk gondolni, már valahol mélyen ott bujkál a szorongás: hátha én is. nekem is.

A rák esetében még sokkal inkább így működik az agyunk. Itt már az alaphelyzet is aggasztó, és indokoltá tesz minden félelmet. Minden ötödik ember rákban hal meg. S az utóbbi évtizedekben és években a rákban meghaltak száma és halálozási okokon belüli aránya egyaránt megállás nélkül nő. Nem is akármilyen mértékben és ütemben!

Záró fejezet: A csoda: mesebeli sárkány

A Celladam-ügy még nem ért véget. Azt hiszem, jó ideig egyelőre nem is fog. Talán születik majd javaslat, hogy Kovács Ádám készítsen gyógynövényboltban árusítható, szájon át szedhető CDM-et, ám ő ezt feltehetőleg nem teszi meg. Talán egyszer-kétszer betiltják a Celladam embereken alkalmazását, ám ezeket sem hajtják végre. Lehet, magától „lecseng” az egész, az emberek lassan-lassan meglepedkeznek erről is, mint annyi másról, amiben bíztak, amiben reménykedtek. Úgy tűnik, a csoda nem következik be. Pedig nem csak a közvélemény várt csodát, állami, politikai vezetők is, gazdaságpolitikusok, orvosok is. ...

„Jézus aztán bejárta egész Galileát, tanított zsinagógáikban, hirdette a mennyek országának evangéliumát, és gyógyított mindenféle betegséget és erőtlenséget a nép körében. El is terjedt a híre egész Szíriában, és hozzá vittek minden szenvedőt, aki különféle betegségekben és kínokban gyötrődött, megszállottakat, holdkórosokat és bénákat, és meggyógyította őket...

Íme, egy zsinagógai előljáró ment hozzá, leborult előtte, és így szólt: – Leányom most halt meg, de jöjj, tedd rá a kezedet, és élni fog! – Jézus felkelt, és követte őt tanítványaival együtt. Amikor Jézus bement az előljáró házába, és meglátta a fuvolásokat, meg a zajongó sokaságot, így szólt: – Menjetek innen, mert a leányka nem halt meg, csak alszik. – Azok pedig kinevették őt. Amikor aztán elküldték a sokaságot, bement, megfogta a leányka kezét, mire az felébredt. És híre ment ennek az egész vidéken. (Mt 4,23, illetve Mt 9,18 és 23)

A placebo-hatásról egyébként Jézus már pontosan tudott. Egy-egy csodás gyógyítása után, amikor a meggyógyított ember hálálkodott neki, rendszerint annyit felelt: – A te hited gyógyított meg téged!

Kovács Ádámról persze sok mindent el lehet mondani, azt azonban biztosan nem: a XX. század végének Jézusa lenne. A csoda mítoszát nem is ő teremtette maga körül – a mai magyar társadalom hozta azt létre.

Sokba került. Anyagilag is, hiszen a Celladam-vállalkozás – ellentétben B. Király Györgyi könyvének alcímével – nem „rákkutatás magánkézben”. Az a százötvenmillió, amit eddig hiteleztek erre, és az a kétmilliárd, amit nem tudhatom, odaadnak-e majd – állami pénz. Az az én pénzem, a Te pénzed, az Ön pénze. Százötvenmillió forintból több tízezer ember rákszűrését lehetne megoldani – ami ma nem megoldott. Melyik a fontosabb? Nem tudom. Talán mindkettőnek folyنيا kellene. Talán ha ennyi pénzünk nincs,

először meg kell néznünk: miért nincs, mire megy el ehelyett? S ha ezek után sem jut mind a kettőre, akkor arra kell adni, amelyik a jobb hatást ígéri. Ám ez szakmai kérdés, amit tehát szakembereknek kell eldönteni. Jó szakembereknek és rosszaknak, olyanoknak, amilyenek vannak – de nyilvánosan és vállalva a döntés felelősségét, nem engedve, hanem elvárva, természetesnek tekintve, hogy ebbe a döntésbe beleszóljanak mindazok, akik érintettek. A betegek és az egészségesek. A rákosok, az érrendszeri betegek, az infarktus utániak és előttiak, az öngyilkosok, a neurotikusok. Az állampolgárok. A társadalom tagjai, alanyai. Akikért állítólag minden folyik.

A Celladam ügye ugyanúgy nem egészségügyi kérdés, mint ahogy a rák sem egészségügyi, hanem társadalmi kérdés.

A Celladam konkrét ügyének története előbb-utóbb lezárul. Ilyen vagy olyan eredménnyel. És sok véráldozattal, beleértve emberi sorsokat, karriereket, életeket-halálokat is. Talán rengeteg tanulsággal is mindazok számára, akik vállalják ilyen ügyek menedzselését – bármely oldalon.

Ám akkor sem lesz vége mindannak, ami kiváltotta a Celladam-ügyet. Nem szűnik meg a szakadék orvosok különböző rétegei között: a laboros, a röntgenes, az altató és a betegágnál paraszolvencia-közelben dolgozó orvosok között; az igazgatók, főorvosok, gyógyíri jogokkal bíró főnökök és a megélhetésüket kereső beosztott orvosok között. Még kevésbé fog egy csapásra eltűnni a feudális jellegű és mértékű, mesterségesen fenntartott távolság a misztifikált orvos-varázslók és azon tömegek között, akik a maguk tökéletes – nemcsak betegség esetén fennálló – kiszolgáltatottságával, összerondított lelki háztartásával, egyensúlytalanságaival, félelmeivel, szorongásaival, placebo-hatásaival, hatalomtól függővé tett boldogságkeresésével, lehetetlenülős önszervezési kísérleteivel és egyre halványabban pislákoló reményeivel próbálnak életben maradni – talán egyedül azért, mert megszülettek.

Azoktól bocsánatot kérek, akiktől esetleg elvettem valamicskét a reményükből, egyik utolsó illúziójukból. Nem ezt akartam. Csupán amiatt akartam szólni:

A Celladam-ügy mesebeli sárkány. Ha egy fejét levágják – hét nő a helyébe. Ezek a feszültségek és helyzetek – amíg így maradnak – naponta fognak új és új Celladam-ügyeket létrehozni.